فصل دوم

قطعات كششي

مقدمه

قطعات کششی یا دارای نیمرخ ساده هستند و یا دارای نیمرخ مرکب میباشند. انواع نیمرخهای (پروفیلهای) ساده عبارتند از: میلگرد، تسمه، نبشی، ناودانی و I و ... نیمرخهای مرکب از ترکیب ۲ یا چند نیمرخ ساده تشکیل میشوند. انتخاب پروفیل ساده عملکرد اجرایی را تسهیل خواهد بخشید و حتی محاسبات و تهیهٔ نقشههای اجرایی را نیز سرعت خواهد داد ولی با این حال در موارد زیر از پروفیل مرکب استفاده میکنیم:

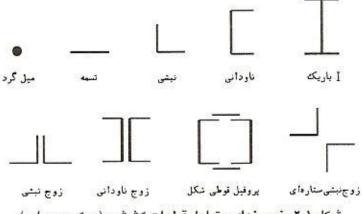
الف _زيبايي قطعه مورد نظر باشد.

ب - اتصالات مخصوص انتهاى قطعه نياز به مقطعى خاص داشته باشند.

ج - نیروی کششی بیش از ظرفیت باربری نیمرخ ساده باشد.

د ـ ضریب لاغری $(\frac{kl}{r_{min}} = \lambda)$ نیمرخ ساده صلبیت کافی را به قطعه ندهد (بعدها خواهیم گفت که باید در قطعات کششی $70.0 \ge \lambda$ باشد).

هـ به دلیل اثر توأم کشش و خمش به صلبیت جانبی بالایی نیاز باشد.

شکل ۱-۲. نیمرخهای متداول قطعات کششی (مرکب و ساده)

هر گاه قطعات کششی دارای صلبیت خمشی کمی باشند، زیر اثر وزن خود تغییر شکل داده و به اصطلاح شکم میدهند. برای از بین بردن این تغییر شکل اولیه با استفاده از بست قورباغهای یا حرارت یا ... در قطعات کششی، کشش اولیهای قبل از اعمال بار کششی ایجاد میکنند. زیرا تغییر شکل اولیهٔ ناشی از وزن باعث میشودکه این قطعات تحت اثربار خارجی تغییر شکل قابل توجهی داده وقدرت کششی قطعه کاهش یابد.

اثر تنشهای پس ماند

وجود تنشهای پس ماند در قطعات کششی موجب می شود که عملکرد قطعات کشش تحت تأثیر بار کمی متفاوت باعملکردنمونهٔ فولادی در آزمایش کشش ساده باشد. علل ایجاد تنشهای پس ماند عبار تند از: ۱ ـ سرد شدن غیریکنواخت نیمرخهای نورد شده پس از نورد در بستر خنک کننده

۲-سرد شدن غیریکنواخت نیمرخهای ساخته شدهٔ جوشی پس از جوشکاری

٣- کار سرد انجام شده بر روی قطعات خمیده برای صاف کردن

نحوهٔ ایجاد تنش پس ماند در یک نیمرخ ۱ شکل پس از نوردگرم به این ترتیب است که پس از اتمام نورد گرم، نوک بالهای نیمرخ از سه سمت در معرض هوای سرد محیط قرار می گیرد، لذا با سرعتی سریعتر از محل اتصال بال به جان پروفیل شروع به سرد شدن می کند و به همین دلیل، قسمت وسط جان نیز، سریعتر از محل اتصال جان به بال خنک می شود. بدین ترتیب فلز اتصالات بال به جان، حتی پس از آن که دو انتهای بال و قسمت میانی جان تا درجهٔ حرارت محیط سرد شده باشند، به سرد شدن خود ادامه می دهد. یک چنین تأخیری در سرد شدن سبب می شود که در اثر انقباض حاصل در اتصالات جان به بال این پروفیل، تنش فشاری در قسمتهای قبلاً خنک شدهٔ پروفیل و تنش کششی در اتصالات جان به بال این پروفیل به وجود آید. یک چنین تنشهایی را تنش پس ماند خواهیم نامید. (شکل ۲_۲.(ج))

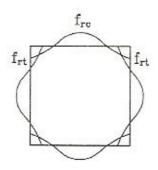
شکل ۲ـ۳. تنش پس ماند fr: تنش کششی و fre: تنش فشاری

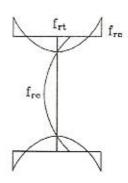
در مورد تسمه های نورد شده نیز همین وضعیت برقرار بوده و لبه های آنها تحت فشار قرار می گیرند. اما در تسمه های بریده شده به کمک مشعل عکس حالت نورد شده اتفاق می افتد یعنی پس از برش، قسمتهای واقع در مسیر بریده شده حرارت خود را از دست می دهند منقبض می شوند، قسمت میانی تسمه را تحت فشار قرار می دهند و خود در کشش می افتند (شکل ۲-۲.(الف) و (ب)).

نكات مهم:

تنش پس ماند در قطعات جوش شده بیشتر از قطعات نورد شده میباشد.

مقدار تنش پس ماند تابعی از ضخامت است و مثلاً با افزایش ضخامت تسمه، تنش پس ماند آن افزایش مییابد.

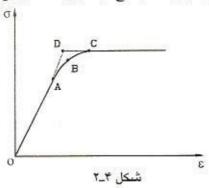

شکل ۲۳

وجود تنش پس ماند موجب می شود که منحنی ایده آل تنش ـ کرنش کمی تغییر کند. اگر در (OAD یک تسمه تنش پس ماند وجود نداشته باشد، تغییرات تنش بـا کـرنش بسرطبق خـط OAD صورت می گیرد (شکل ۲-۴). لذا دیده می شود که وجود تنش پس ماند سبب تغییر تنش تسلیم فولاد نمی گردد، ولی باعث می شود که خد خطی فولاد که برای فولاد شکل (۲-۴) نقطه D بوده

است به نقطهٔ A تنزل یابد و از طرف دیگر کرنش مربوط به تنش تسلیم فولاد از کرنش مربوط به نقطهٔ D به نقطهٔ D افزایش یابد و در واقع گوشه تیز حالت قوسی به خود بگیرد.

تنشهای مجاز

روش طراحی قطعات کششی بر مقاومت نهایی آنها استوار است. بدین ترتیب که دو نوع احتمال خرابی زیر در نظر گرفته می شوند:

١- ازدياد طول زياده از حد قطعه تحت اثر بارگذاري قطعه كه براي جلوگيري از اين خرابي بايد داشت:

$$(f_t)_g \leq (F_t)_g$$

۲- گسیختگی قطعه که برای جلوگیری از این خرابی باید داشت:

$$(f_1)_e \leq (F_t)_e$$

و $(F_t)_e$ و $(F_t)_e$ به ترتیب تنش کششی مجاز در سطح مقطع کلی و مؤثر و $(f_t)_e$ و $(F_t)_e$ نیز به ترتیب تنش کششی موجود در سطح مقطع کلی و مؤثر می باشند.

$$\begin{split} (f_t)_g &= \frac{T}{Ag} \leq (F_t)_g = \star /\mathcal{F} \star F_y \\ \frac{T}{Ag} &\leq \star /\mathcal{F} \star F_y \end{split}$$

در توضیح خرابی نوع ۱ بایدگفت که:

پس فرمول شمارهٔ ۱ به صورت روبه رو در می آید:

به قسمی که: T = نیروی کششی موجود در عضو

Ag = سطح مقطع کلی

F_v = تنش تسليم

و فرمول شمارهٔ ۲ به صورت روبه رو در می آید:

به قسمی که: T = نیروی کششی موجود در عضو

Ae = سطح مقطع مؤثر

 $\frac{T}{A_e} \le \cdot / \Delta F_u$

$$T = (0.6F_{Y}A_{g}, 0.5F_{u}A_{e})_{min}$$

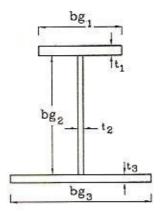
تنش نهایی F_u

به عبارت بهتر:

T = نیروی کششی مجاز (حداکثر نیروی کششی که مجاز است به قطعه وارد شود).

سطح مقطع کل (Ag)

عبارت است از حاصل ضرب پهناي ورقهاي مختلف تشكيل دهنده مقطع در ضخامت هر ورق.

شکل ۵_۲

$$A_g = \sum_{i=1}^n b_{gi} t_i$$

 $Ag = b_{g1} \times t_1 + b_{g\tau} \times t_{\tau} + b_{g\tau} \times t_{\tau}$

در رابطه فوق:

 $A_g = md = ad > b_g$ سطح مقطع کلی $b_{gi} = b_{gi}$ ا $a = b_{gi} = b_{gi}$ مورد نظر مقطع

مطح مقطع خالص An

سطح مقطع خالص یک نیمرخ حاصل تفریق اثر سوراخهای ایجاد شده در عضو از مقطع کلی میباشد و در حالت کلی به صورت زیر تعریف می شود:

$$A_n = \sum b_{ni} t_i$$

که در آن:

سطح مقطع خالص $= A_n$

t_i = ضخامت جزء مورد نظر مقطع

b - nD =پهنای جزء مورد نظر مقطع منهای قطر سوراخها b - nD

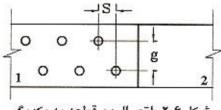
در موارد عملی، در محاسبه b_{ni}، فطر سوراخها را ۱/۵ میلیمتر بیشتر در نظر میگیرند تا از لبههای ترکدار یا له شدهٔ سوراخها صرف نظر شود.

$$\begin{array}{c} b_{ni} = b_{gi} \cdot \sum_{i=1}^{n} \ (D_i + 1/\Delta mm) \\ \\ b_{ni} = [b_{gi} \cdot \sum_{i=1}^{n} \ (D_i + 1/\Delta mm)] + \sum_{i=1}^{n} \frac{S_i^{\intercal}}{{}^{\intercal}g_i} \end{array} \\ \end{array} \\ = b_n \\ \end{array}$$

t_i = ضخامت جزء مورد نظر مقطع

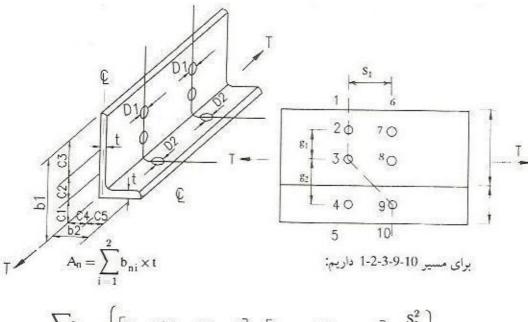
 $D_i = E$ قطر هر یک از سوراخهایی که مقطع مورد نظر از آنها عبور می کند.

 $D_i + 1/4 \, mm = قطر محاسباتی سوراخها$

شکل ۲.۶. اتصال دو قطعه به یکدیگر

هر گاه سوراخهای یک قطعه کششی متشکل از یک نبشی روی دو ساق آن قرار گرفته باشد، برای تعیین مقدار g در ترم $\frac{s^{\tau}}{\tau g}$ میباید به مانند آنچه در شکل (۲٫۶) نشان داده شده است، فاصلهٔ بین مراکز دو سوراخ در روی میانتار نبشی اندازه گرفته شود، بدین ترتیب مقدار g در نبشی برابر با مقدار زیر خواهد بود: $g = g_a - \frac{t}{\Upsilon} + g_b - \frac{t}{\Upsilon} = g_a + g_b - t$

$$\begin{split} \sum b_{ni} &= \left\{ \left[b_1 - 2 \left(D_1 + 1.5 \, \text{mm} \right) \right] + \left[b_2 - t - 1 \left(D_2 + 1.5 \right) \right] + \frac{S_1^2}{4 g_2} \right\} \\ g_2 &= C_1 + C_4 - 2 \times \frac{t}{2} \end{split}$$
 So Let $C_1 = C_1 + C_2 + C_3 + C_4 + C_4$

سطح مقطع مؤثر (Ae)

سطح مقطع مؤثر خالص براي اعضاي كششى بهصورت زير محاسبه مي شود:

 ۱ ـ چنانچه بار به وسیلهٔ پیچ یا پرچ یا جوش مستقیماً به کلیهٔ اجزای مقطع منتقل گردد، سطح مقطع خالص مؤثر ، A برابر سطح مقطع خالص ، A می باشد.

۲ ـ چنانچه بار کششی به وسیلهٔ پیچ یا پرچ یا جوش توسط قسمتی از اجزای مقطع (و نه تمام
 آن) منتقل گردد، سطح مقطع مؤثر یA به صورت زیر محاسبه می گردد:

 $A_e = AU$

که در آن:

U= ضريب كاهش طبق رابطة

 $U=1-\overline{x}/L\leq0.9$

\(\overline{\pi}
\)

\(\overline{\pi}

L= طول اتصال در امتداد نيرو

در صورت آزمایش و یا اثبات بهطریق منطقی، می توان از U بزرگتری استفاده نمود.

A= طبق تعاریف زیر:

الف: وقتى كه باركششى توسط پيچ يا پرچ منتقل گردد:

 $A=A_n$

سطح مقطع خالص عضو =

ب: وقتی که بارکششی فقط توسط جوش طولی به عضوی غیر از ورق و یا جوش طولی در ترکیب با جوش عرضی منتقل گردد:

 $A=A_g$

سطح مقطع كلى عضو =

پ: وقتی که بارکششی فقط توسط جوش عرضی منتقل گردد:

سطح مقطع عضوي كه بهطور مستقيم اتصال يافته =A

U = 1.0

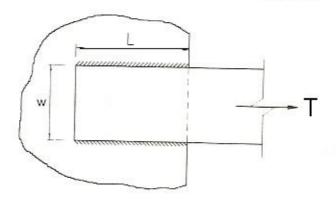
ت: چنانچه انتقال بار بهورق، بهوسیلهٔ دو خط جوش طولی در امتداد دو لبه در انتهای ورق انجام شود، برای w≤1 داریم:

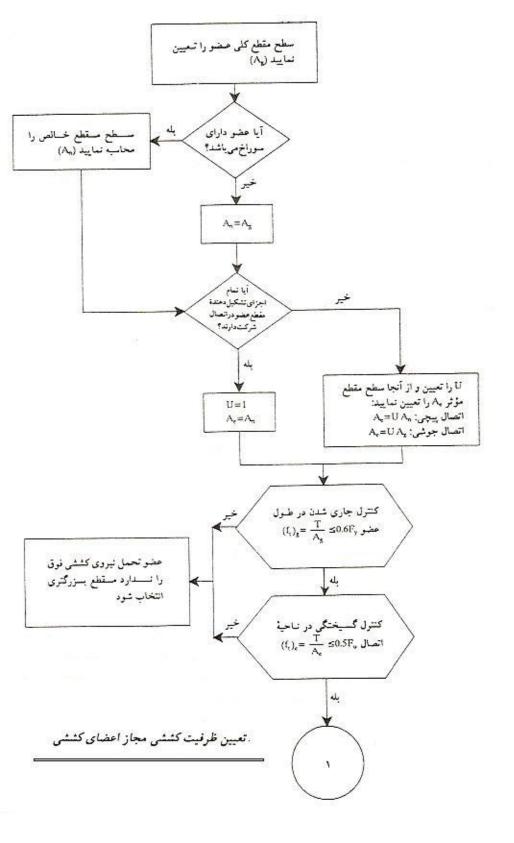
سطح مقطع ورق =A

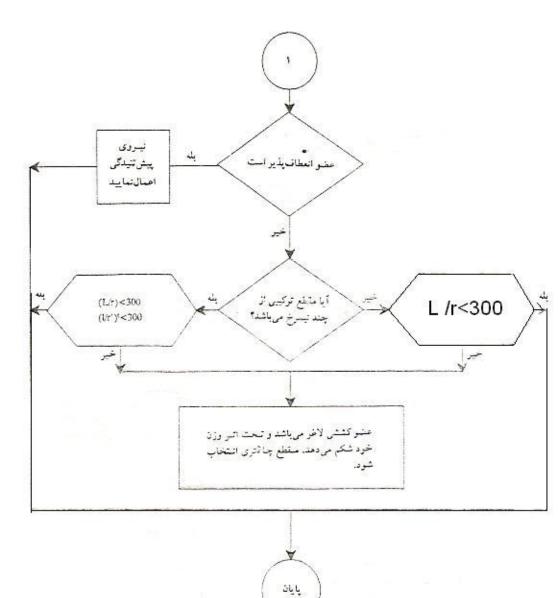
 l>2w.....
 U=1.0

 2w>l>1.5w...
 U=0.87

 1.5w>l>w...
 U=0.75

 اعضا انعطاف پذیر به اعضایی اطلاق می شود که سختی خمشی فوق العاده کمی دارند و نحت وزن خود شکم می دهند مانند کابلها، میلگردها و مفتولها.

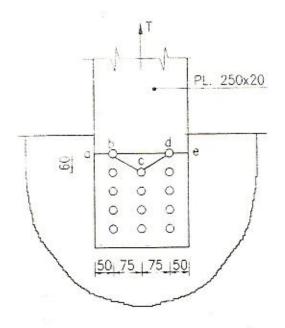
وقتی این اعضاء به عنوان عضو کششی در نظر گرفته می شوند باید جهت جلوگیری از شکم دادن آنها نیروی پیش تنیدگی در حدود ۳۰۰ تا ۴۰۰ کیلوگرم بر سانتیمتر مربع در آنها وجود داشته باشد. برای این منظور استفاده از بستهای دو بیچ یا وسایل مشابه متداول می باشد.

۱(۱/۲) عبارت است از لاغري تکهایه حداقل هو عضو از مقطع موکب بین دو بست متوالي.

- كنترل لاغرى اعضاى كششى

نیروی کششی مجاز را با توجه بهشکل و مشخصات داده شده بهدست آورید.

$$F_y$$
= 24(00 kg/cm² :مشخصات فولاد مصرفی: F_u = 3600 kg/cm²
$$b = 25 \text{ cm}$$
 t = 2.0 cm

: اح

یا توجه بهاینکه سوراخها استاندارد میباشند قطر این سوراخها را بـا تـوجه بـهجدول ۵ قسـمت ۱۰ ـ ۱ ـ ۷ ـ ۳ آبین نامه بهدست خواهیم آورد. فرض میکنیم سوراخها پانچ شده باشند. تعیین تنش مجازکششی:

23+1.5+1.5=23 قطر سوراخ استاندارد A_z=25×2=50 cm² سطح مقطع کلی

سطح مقطع خالص عبارت است از مقدار کو چکتر بهدست آمده از دو مسير زير: ١ ـ مسير «abde»

 $A_n = t \times (b - n \times D)$

که در آن n تعداد سوراخها در مسیر موردنظر و D قطر سوراخ میباشد.

 $A_n=2\times(25-2\times2.3)=40.8 \text{ cm}^2$

abcde، _ مسير

 $A_n=t\times(b-n\times D+m\,\frac{S^2}{4g}\,)$ به قسمت ۱۰-۱-۱-۱ ب آیین نامه مراجعه شود. (

S= فاصلهٔ دو پیچ در امتداد اعمال نیرو

g= فاصلهٔ دو پیچ در امتداد عمود بر اعمال نیرو

m= تعداد خطوط مورب

$$A_n = 2(25 - 3 \times 2.3 + 2 \times \frac{6.0^2}{4 \times 7.5}) = 41.0 \text{ cm}^2$$

نیروی کششی مجاز ورق فوق مقدار کوچکتر بهدست آمده از دو رابطهٔ زیر میباشد:

1)
$$P_y = A_g \times 0.6F_y = 50 \times 0.6 \times 2400 = 72000 \text{ kg} = 72 \text{ ton}$$

2)
$$P_{\text{ilos}} = A_n \times 0.5 F_u = 40.8 \times 0.5 \times 3600 = 73440 \text{ kg} = 73.44 \text{ ton}$$

پس نیروی کشش مجاز 72ton= _{مجاز} P خواهد بود.

با فرض آنکه ظرفیت مقطع 72ton باشد، این امکان وجود دارد که مقطع روی خط ۵Cn پس از کم کردن سه سوراخ از آن مقاومت کششی ورق راکنترل نماید. اگر برشی راکه دو پیچ اولیه حمل میکنند از ظرفیت کل کم نماییم باقیماندهٔ بار عبارت خواهد بود از:

$$\frac{12}{14}$$
 ×72=61.71 ton

سطح مقطع خالص روی خط C عبارت است از:

 $A_n = t \times (b - n \times D) = 2.0(25 - 3 \times 2.3) = 36.2 \text{ cm}^2$

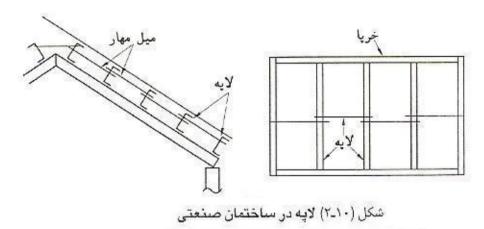
پس ظرفیت مقطع روی خط C عبارت است از:

 P_{ilos} $A_n \times 0.5 F_u = 36.2 \times 0.5 \times 3600 \times 10^{-3} = 65.16 \text{ ton} > 61.71 \text{ ton}$ O.K.

میلگردهای کششی (Sag Rods)

مطابق آنچه که در شکل ژبر مشاهده می شود در سقف سازه های صنعتی بر روی دو خرپای طرفین، لا په هایی به طور موازی، قرار می گیرند. لا په ها معمولاً ناودانی یا پروفیل گهستند. از آنجا که معمولاً فاصله بین دو خریا زیاد است برای اقتصادی تر و کوچکتر شدن پروفیل لا په ها، آنها را به وسیلهٔ میلگردهای کششی به یکدیگر وصل می کنیم. نام دیگر میلگرد کششی، میل مهار می باشد.

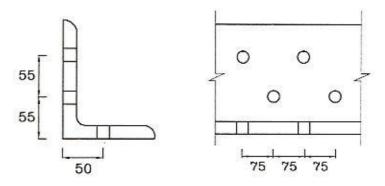
هر گاه که از میل مهارها در بادبندهای افقی، جانبی و یا عمودی ساختمانها و برجها استفاده شود، عموماً به این قطعات، کشش اولیهای اعمال می کنند تا از خمش زیاده از حد این نوع قطعات که دارای سختی خمشی ناچیزی هستند، جلوگیری کنند. با یک چنین تمهیدی از حرکات نوسانی بنا که احتمالاً خرابی ناشی از خستگی را به دنبال دارد، جلوگیری می کنند.

كنترل صلبيت خمشي قطعات كششي

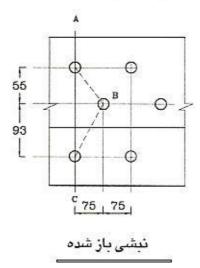
هر چند که در طرح و محاسبهٔ قطعات کششی مسألهٔ پایداری دخالتی ندارد، ولی V و است که طول قطعات کششی را به منظور جلوگیری از تغییر شکل خمشی زیاده از حد آنان به طریقی محدود کرد. در غیر این صورت این گونه قطعات تحت اثر وزن خود تغییر شکل خمشی قابل توجهی داده همین عامل سبب لرزش و نوسان در سازه ای می شود که تحت اثر بارهای جانبی حاصل از باد و یا دستگاههای نوسان دار قرار دارد، پس داریم که باید: V =

م**دّال** مطلوب است تعیین سطح مقطع خالص A_n بـرای نـبشی ۱۲×۹۰×۱۵۰، قـطرسوراخها ۲۴ میلیمتر،ِ در تعبیه سوراخها از روش سوراخزنی استفاده شده است.

 $A_n = A_g - Dt + \frac{s^{\gamma}}{\gamma^{\kappa}g}$ که در رابطهٔ فوق D قطر محاسباتی سوراخ میباشد.

حل:

: A - B - C مسير

$$\begin{split} & \Upsilon V/\Delta - \Upsilon \left(Y/\Psi + \cdot / \Upsilon \Delta \right) \Upsilon / \Upsilon + \frac{V/\Delta^{\tau}}{\Psi \times \Delta/\Delta} + \frac{V/\Delta^{\tau}}{\Psi \times \Psi/\Upsilon}] \times \Upsilon / \Upsilon = \Upsilon \Upsilon / \Upsilon \cdot \mathrm{cm}^{\tau} \\ & \Rightarrow \ A_{\pi} = \Upsilon \Upsilon / \Lambda \Lambda \mathrm{cm}^{\tau} \end{split}$$

مسير بحراني A - C است:

حداکثر نیروی کششی که مجاز است به نبشی وارد شود.

$$F_u = \text{YY} \cdot \cdot \text{ kg/cm}^{\tau} \qquad \qquad F_v = \text{YYYY kg/cm}^{\tau}$$

$$T \le \cdot / F_v A_e = \cdot / F \times Y T T T \times Y V / \Delta = T A F A \Delta kg$$

$$T \le +/\Delta F_u A_e = +/\Delta \times YV + + \times YY/Y + = YYYY + kg$$

$$\Rightarrow$$
 T = $\forall \lambda 490 \text{ kg}$

کمترین دو مقدار بالا:

مثال هرگاه با توجه به شکل (۲-۱۰) طول یک سمت شیبدار سقف برابر با ۷/۵m و زاویه شیب سقف برابر با ۲۵ kg/m و وزن لاپهها را برابر با ۲۵ باشد، مطلوب است طرح میل مهار لاپهها، وزن پوشش سقف برابر با ۲۵ kg/m و وزن لاپهها را برابر با ۲۷/۵ kg/m بگیرید. منطقه ای که این ساختمان صنعتی در آن منطقه واقع شده است دارای برفی معادل با ۲۰۰ kg/m است. فاصله دو خر پا را ۴/۵m بگیرید.

حل:

بار P مطابق شکل قابل تجزیه به دو بار P_x و P_y میباشد که بار P_y در راستای میل مهار لاپه بوده و توسط میل مهار لاپه که به منزله تکیه گاه میانی برای لاپه است تحمل خواهد شد، لذا خواهیم داشت:

$$P_y = P \, \sin \, \Upsilon \Delta = \Upsilon \, \backslash \Upsilon / \Delta \times \sin \left(\Upsilon \Delta^{\circ} \right) = \P \, \cdot / \Upsilon \, kg/m^{\Upsilon}$$

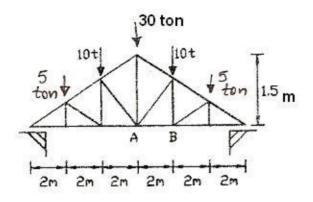
بار حداکثر در میل مهار لاپه
$$(\frac{4/\Delta}{Y} \times V/\Delta) \times 9.7 \text{ kg/m}^{T}$$

$$F_t = \cdot / \Upsilon \Upsilon \times \Upsilon \Upsilon \Upsilon \cdot \cdot = 1 \Upsilon \Upsilon \cdot kg/m^{\tau}$$

$$A_D \geq \frac{T}{F_t} = \frac{\text{12TW}}{\text{1TV}} = \text{1/Y2cm}^{\tau} \qquad D = \text{1V mm} \qquad A_D = \text{1/2V cm}^{\tau}$$

عضو کششی AB از خرپای شکل را از یک مقطع قوطی شکل با ضخامت ۱cm طراحی کنید. (آیا مقطع بدست آمده قابل قبول است)؟

 $F_v = 2400 \text{ Kg/cm}^2$, $E = 2.05 \times 10^6 \text{ Kg/cm}^2$

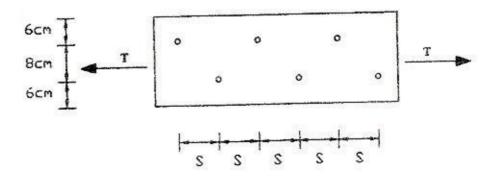

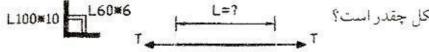
منحنی بین نیروی کششی مجاز و فاصلهٔ افقی S برای ورق اتصال شکل چه می باشد؟ (توابع مربوط به این منحنی را پیداکنید).

$$F_y = 2400 \text{ Kg/cm}^2$$
, $F_u = 3600 \text{ kg/cm}^2$

t = 20mm ضخامت ورق

فطر محاسباتی D=23mm

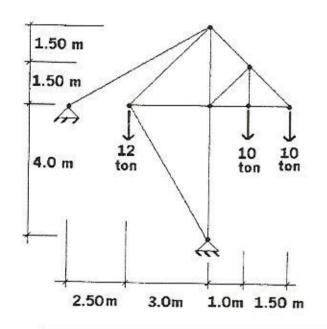

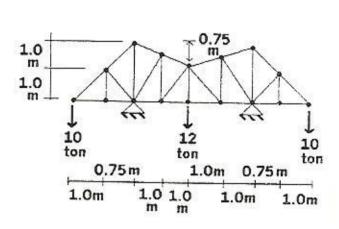

حداكثر طول مجاز عضو كششى شكل جقدر است؟

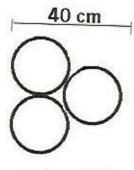
کلیه اعضاء کششی خربا های زیر را از زوج نبشی به هم چسبیده طراحی کنید. (اتصالات، بوسیله جوش ایجاد میشود)

فولاد مصرفى : Fy=2400 kg/cm2

نيروىكششى مجاز مقطع ستونى شكل را تحت شرايط زيربيابيد. (Fy =2400 kg/cm2 ; E =2.10*10 kg/cm2)

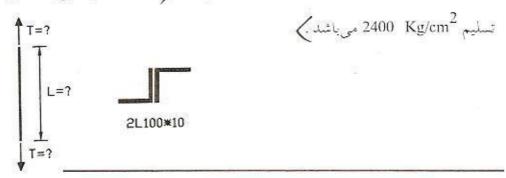
مقطع ستون

طول موثر ستون : KL =400cm

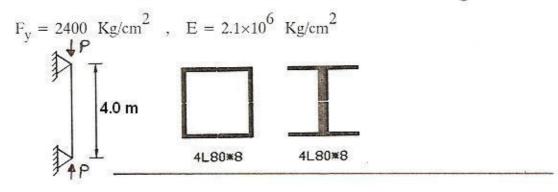
مقطع ستون : مقطع ستون : مقطع ستون

(توضیح اینکه اجزا به یکدیگر متصل می باشند.)

مطلوب است تعیین حداکثر طول و نیروی کششی مجاز (فولاد مصرفی از نوع معمولی با تنش

برای مقاطع شکل زیر نیروی کششی مجاز را پیداکرده و با یکدیگر مقایسه نمایید .

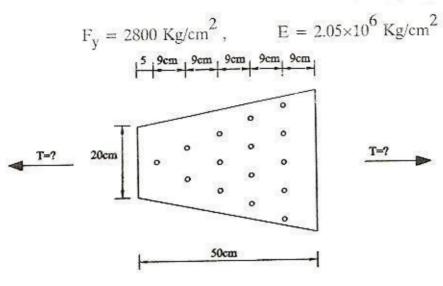
نیروی کششی مجاز ورق شکل زیرراییا بید .

E =2.10*10 6 kg/cm2
Fy =2400 kg/cm2
F_=3600 kg/cm2
=25mm
قطرمحاسباتی سوراخها

10cm O O O T

20cm 12cm 12cm

حداکثر نیروی کششی مجاز ورق انصال شکل چندر است؟ (توضیح اینکه قطر محاسباتی سوراخها 23 mm بوده و فواصل مراکز سوراخها در هرامتداد قائم و همچنین فاصلهٔ لبه ورق تا مرکز سوراخ در هر امتداد قائم با یکدیگر مساوی است.)

مطلوب است تعيين $A_{\rm n}$ براي نبشي 21 imes 90 imes 15 . (قطر محاسباتي سوراخها

